

ધોરણ : 4
પર્યાવરણ
૧૭. તેજલ
અમદાવાદમાં

- હું મહિના પહેલા માતાના ઈલાજ માટે અમદાવાદ આવી હતી.
- મારી માતાને હોસ્પિટલમાં દાખલ કરી હતી.

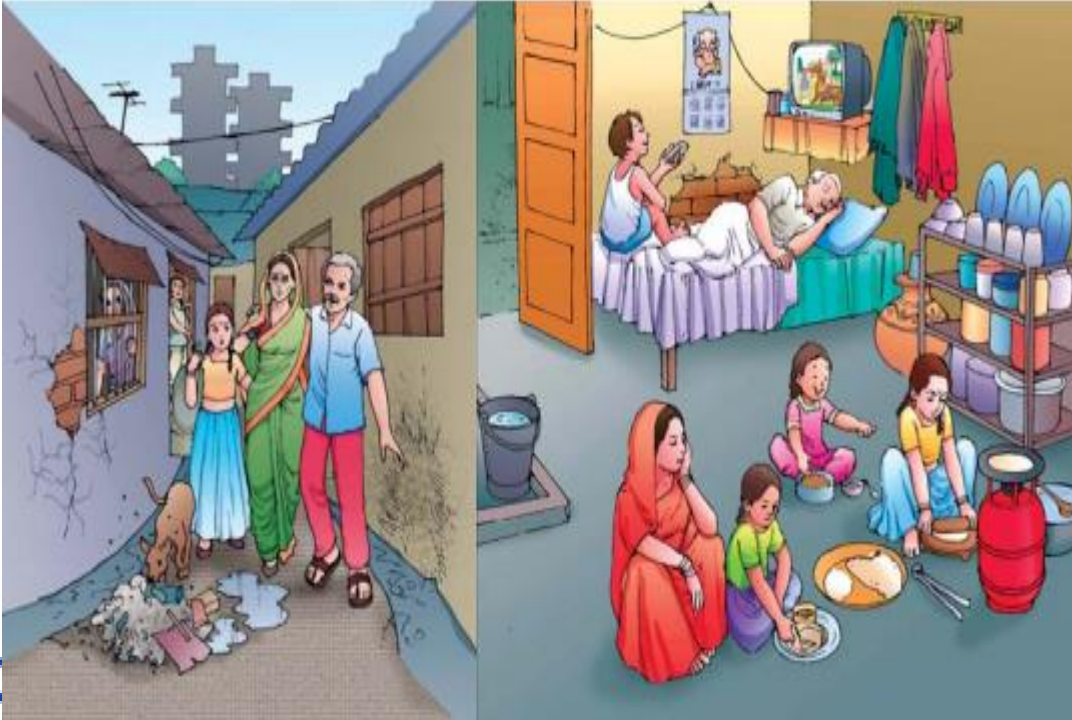
અમદાવાદ – મોટું શહેર

- ❑ ધીમે ધીમે હું શહેરીજીવનને અનુકૂળ થવા લાગી છું.
- ❑ મને હજી પણ યાદ છે તે દિવસ જ્યારે હું અને મારી માતા અમદાવાદ સ્ટેશન પર ટ્રેનમાંથી ઉતર્યા ત્યારે કેટલી ભીડ હતી !
- ❑ મેં ઝડપથી મારી માતાનો હાથ પકડી લીધો.
- ❑ હું વિચારતી હતી કે આટલી ભીડમાં મામા અમને કેવી રીતે શોધશે.
- ❑ તરત જ પાછળથી મેં મોટેથી બોલવાનો અવાજ સાંભળ્યો, તેજલ, તેજલ' મેં પાછળ ફરીને જોયું તો તે મામા હતા.

જેવું અમે સ્ટેશન છોડ્યું તરત અમે મામાના ઘર તરફ જવાના રસ્તા ઉપર હતા, પરંતુ દરેક જગ્યાએ ભીડ હતી. એક સાંકડી ગલીમાં હરોળબંધ કેટલી બધી ઝૂંપડીઓ હતી. અમે મામાના ઘર સુધી પહોંચવા તે ગલીમાંથી ગયાં. મામા, મામી અને તેમની બે દીકરીઓ અને એક દીકરો. બધાં એક જ રૂમમાં રહે છે. હું પણ તેમની સાથે અહીં રહું છું. અમે અંહી બેસીએ, સૂઈએ તથા જમવાનું અને કપડાં- વાસણ ધોવાનું બધાં જ કામ એક જ રૂમમાં કરીએ છીએ.

મારા ગામના ઘરમાં પણ એક જ રૂમ છે, પરંતુ અમારે રસોઈ માટે અને નાહવા માટે જુદી જગ્યા છે. અમારે બહારની તરફ આંગણું છે.

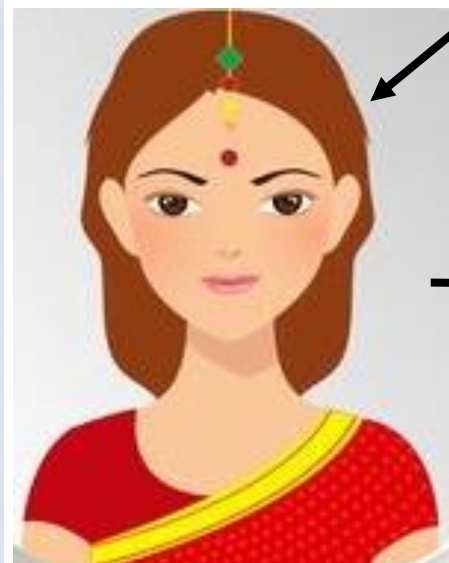

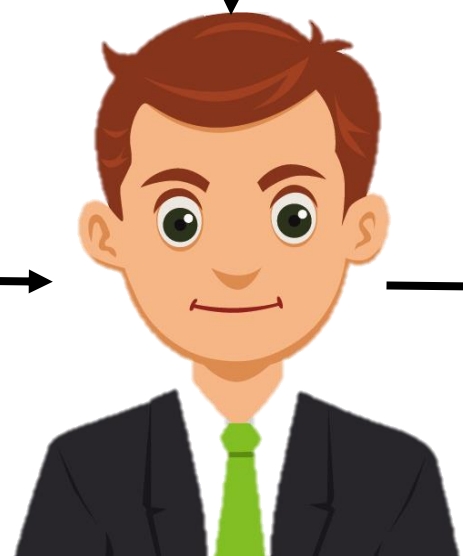
મામા

મામા

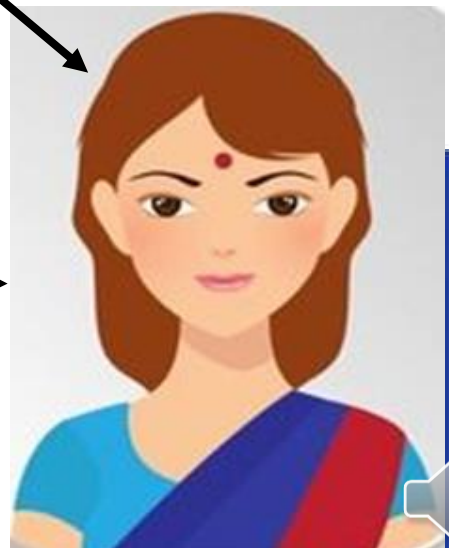
મામા

ભાઈ

પત્ની

પાણી, પાણી

- ❖ તેજલના મામાનું ઘર
- ✓ હું, ઋત્વા અને મામી વહેલી સવારે ૪:૦૦ વાગ્યે ઊઠીને સામૂહિક નળ પર પાણી ભરવા જઈએ છીએ.
- ✓ બાપ રે ! ત્યાં પાણી માટે કેટલા ઝઘડા થાય છે.
- ✓ જો રાત્રે શોરા મોરા પડીએ તો

- ❖ તેજલ નું ગામડાનું ઘર
- ✓ અમારા ગામના ઘરમાં પણ નળ નથી.
- ✓ ગામડામાં તળાવમાં પાણી હોય છે. ત્યાં જવા માટે વીસ મિનિટ લાગે છે.
- ✓ ઉનાળામાં, ઘણી વખત તળાવમાં પાણી સુકાઈ જાય છે, પછી અમારે લગભગ એક કલાક સધી ચાલીને

- ગલીમાં જ્યાં મામા રહે છે ત્યાં એક છેડે શૌચાલય છે.
- ગલીના લોકો તે શૌચાલયનો ઉપયોગ કરે છે.
- તે હમેશા ખૂબ જ ગંદુ હોય છે અને ત્યાં દુર્ગંધ આવે છે.
- પહેલીવાર તો મને તેનાથી ઊલટી જેવું થતું.
- ત્યાં પાણી પણ હોતું નથી. અમારે સાથે પાણી લઈને જવું પડતું.
- હવે, હું આ બધાંથી ટેવાઈ ગઈ છું.
- મારા ગામમાં કેટલાક લોકો ખુલ્લી જગ્યામાં કે ખેતરમાં શૌચ માટે જાય છે.
- પુરુષો અને સ્ત્રીઓ અલગ-અલગ જગ્યાએ જાય છે.

લખો :

- ❑ તેજલને તેની માતાને લઈ ગામથી અમદાવાદ કેમ આવવું પડ્યું હતું ?
- ✓ તેજલને તેની માતાની સારવાર કરાવવા ગામથી અમદાવાદ આવવું પડ્યું હતું.
- ❑ તેજલને તેના મામાના ઘરે શૌચાલયનો ઉપયોગ કરતાં કેમ ઊલટી જેવું થયું હતું ?
- ✓ તે શૌચાલય ખુબજ ગંદુ હતું અને ત્યાં ખુબજ ખરાબ દુર્ગંધ આવતી હતી તેથી તેજલને ઊલટી જેવું થયું હતું.

□ તેજલનું ઘર અને મામાનું ઘર કઈ રીતે જુદું પડે છે ?

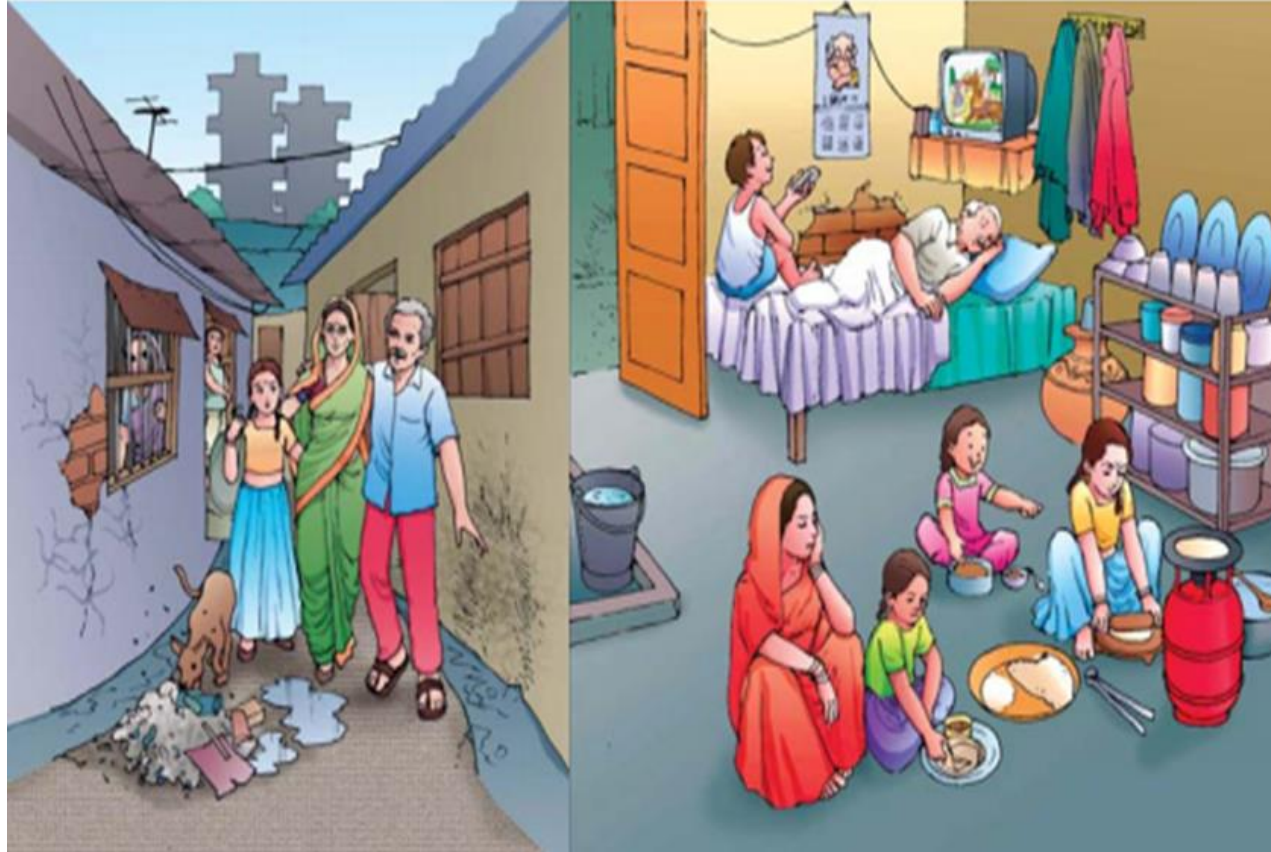
✓ તેજલના ઘરે મોટું આંગણું હતું, રસોઈ માટે અલગથી રસોડું હતું, ન્હાવા માટે અલગથી બાથરૂમ હતું જ્યારે તેજલના મામાના ઘરે આંગણું, રસોડું કે બાથરૂમ ન હતું ફક્ત એકજ રૂમ માં બધી પ્રવૃત્તિ કરવી પડતી.

□ તેજલને સામૂહિક નળથી પાણી ભરવામાં અને ગામડે પાણી ભરવામાં શું તફાવત લાગે છે ?

✓ ગામડામાં પાણી ભરવા માટે કોઈ ધક્કા-મુક્કી કે ઝગડો નથી કરતાં કારણકે તળાવનું પાણી તેમને પૂરતા પ્રમાણમાં જ્યારે જરૂર હોય ત્યારે મળી રહે છે. જ્યારે અમદાવાદમાં લોકોને લાઇનમાં ઊભા રહીને સાર્વજનિક નળ પરથી પાણી ભરવું પડે છે. અને પાણી પણ દિવસમાં અમુક ચોક્કસ સમયે જ આવે છે.

- તેજલના મામા રહે છે ત્યાં વીજળી હશે તમે કેવી રીતે જાણ્યું?
- ✓ તેજલના મામા જ્યાં રહે છે છે ત્યાં વીજળી છે. કારણકે આ ફોટામાં તમે જોઈ શકો છો તેજલના મામાના ઘરે એક ટીવી છે. અને રસ્તા પર પણ વીજળી ના તાર અને થાંભલા જોઈ શકાય છે.

શીખી લીધું

દરરોજ મારે મારી માતાને જોવા બસમાં જવું પડે છે. પહેલીવાર, મને આવી ભીડવાળી બસમાં જતાં બીક લગતી હતી. મને તેની આદત ન હતી. હું ડરતી હતી પણ હવે એવું નથી. મને ખબર છે લાઇનમાં કેવી રીતે ઊભું રહેવું, ટિકિટ માટે કેટલા પૈસા આપવા, ક્યાં ઊતરવું.

- અમે જ્યાં રહીએ છીએ ત્યાં નજીકમાં ઊંચા મકાનો છે.
- મારા મામી ત્યાં સાત ઘરની સફાઈ અને વાસણ ધોવાનું કામ કરે છે.
- એક દિવસ હું તેમની સાથે ત્યાં ગઈ હતી.

જ્યારે પહેલીવાર મકાન જોયું. મને થયું કે તે એક મોટું ઘર હતું. પરંતુ મેં જોયું ત્યાં ઘણાબધા ઘરો એકની ઉપર એક એમ હતા. મને નવાઈ લાગી, હું કેવી રીતે આટલી બધી સીડી ચઢીશ, પરંતુ ત્યાં લિફ્ટ હતી. તે મોટા લોખંડના પાંજરા જેવી હતી. તેમાં પંખો, લાઇટ અને ઘંટડી હતી. અમે કેટલા બધાં માણસો ગોઠવાઈ ગયાં અને બટન દબાવતા તે ઉપર પહોંચી ગઈ. સાચે જ હું બહુ ગભરતી હતી.

❖ કહો :

❑ તમારા કોઈ સગા-વહાલા ક્યારેય હોસ્પિટલમાં દાખલ થયેલ છે ?

✓ હા, મારા દાદાને હોસ્પિટલમાં દાખલ કર્યા હતા.

❑ કેટલા દિવસો માટે ?

✓ તેમને ચાર દિવસ માટે હોસ્પિટલમાં દાખલ કર્યા હતા.

❑ તમે તેમની મુલાકાત લીધી હતી ?

✓ હા, મે તેમની મુલાકાત લીધી હતી.

❑ ત્યાં દર્દીની દેખરેખ કોણ કોણ રાખે છે ?

✓ ત્યાં નર્સ દર્દીની દેખરેખ રાખે છે.

❑ તમે ઊંચા મકાનો જોયા છે ? ક્યાં ?

✓ હા, મે અમદાવાદ શહેરમાં ઊંચા ઊંચા મકાનો જોયા છે.

❑ તે મકાનમાં કેટલા માળ છે ?

✓ તે મકાનમાં 20 માળ છે.

❑ તમે કેટલા માળ ચડ્યા છો ?

✓ હું દસ માળ ચડ્યો છું.

બીજું ઘર

- મામી પહેલા મને હર્ષના ઘરે લઈ ગયાં. તેનું ઘર બારમાં માળે હતું.
- કેટલું મોટું ઘર ! કેટલા બધાં રૂમ. એક બેઠકખંડ, એક ભોજનખંડ, એક શયનખંડ અને એક રસોડું. તેમનું શૌચાલય પણ ઘરમાં જ હતું !
- હર્ષના ઘરને સાફ કરતાં મામીને ખુબજ સમય લાગ્યો, પરંતુ તે સરળતાથી કામ કરી શકે છે.
- રસોડામાં નળ છે અને તેમાં પાણી આવે છે.
- હર્ષે નાહવા માટે નળ નીચે પાણી ભરવા ડોલ મૂકી, પછી તે ટીવી જોવા બેઠો. કેટલો બધો પાણીનો બગાડ થયો. મને તે ના ગમ્યું . હું ગઈ અને નળ બંધ કર્યો.

- હર્ષના ઘરમાં મોટી કાચની બારીઓ છે, મામીએ મને બારીમાંથી બહાર જોવા કહ્યું.
- હું મામાની ગલી અને ઘર જોઈ શકતી હતી, પરંતુ કયું ઘર તેમનું છે તે કહી શકતી ન હતી.
- ત્યાં ઉપરથી દરેક વસ્તુઓ રમકડાં જેવી નાનકડી લાગતી હતી.
- મને ઊંચેથી જોવામાં ડર લાગતો હતો.

❑ તેજલ પહેલીવાર અમદાવાદ આવી ત્યારે તેને કઈ કઈ બાબતોનો ડર લાગતો હતો ?

✓ તેજલને ભીડ-ભાડ વાળી જગ્યાએ જવામાં, બસમાં જવામાં, લિફ્ટમાં ચડવામાં અને હર્ષના ઘરે ઉપરથી નીચે જોવામાં ડર લાગતો હતો.

❑ જ્યાં મામા રહેતા હતા તે અને ઊંચી ઇમારતોના મકાનો વચ્ચે શું તફાવત

મામા રહેતા હતા તે મકાન	ઊંચી ઇમારતોના મકાન
✓ ફક્ત એકજ રૂમ	ઘણા બધા રૂમ
બધા ઘરો માટે એક કોમન ટોઇલેટ	દરેક ઘરમાં એક અલાયદું ટોઇલેટ
પાણી માટે નળ ન હતા.	બાથરૂમ અને રસોડામાં પાણીના નળ હતા.
મોટી કાચની બારીઓ ન હતી	મોટી કાચની બારીઓ હતી.
રસોડું ન હતું	રસોઈ બનાવવા માટે અલગ રસોડું હતું.

❑ આ તફાવત શા માટે છે ? ચર્ચા કરો.

✓ આ તફાવત તેમની આર્થિક પરિસ્થિતિના કારણે હતો. તેજલના મામા ગરીબ હતા તેમની પાસે એટલા પૈસા ન હતા કે તેવો આ બહુમાળી મકાન માં ફ્લેટ ખરીદી શકે અથવા તેમાં ભાડે રહી શકે.

તમારા વિશે કહો :

□ તમે રહો છો તેના જેવા ઘર ઉપર વર્તુળ કરો. તે ઘર કોના જેવું છે.

તેજલ

મામા

હર્ષ

કોઈ બીજા જેવું

□ તમારા ઘરમાં પાણી ક્યાંથી આવે છે ?

✓ મારા ઘરમાં પાણી શહેરના પાણી પુરવઠા વિભાગ માંથી આવે છે.

□ તમારા ઘરમાં વીજળી જોડાય છે ? જો હા, તો દિવસમાં કેટલા કલાક તમારા ઘરમાં વીજળી મળે છે ?

✓ હા, મારા ઘરમાં વીજળી જોડાય છે. આમરે ઘરે 24 કલાક વીજળી મળે છે.

□ તમે જ્યાં રહો છો ત્યાં કઈ હોસ્પિટલ નજીકમાં છે ?

✓ અમારા ઘરની નજીક સ્પાર્કલ હોસ્પિટલ આવેલી છે.

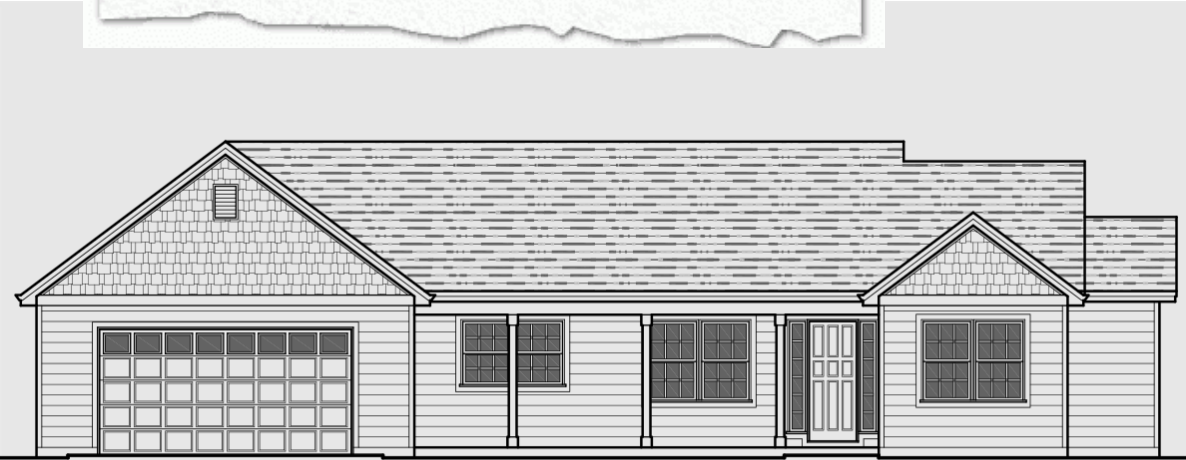
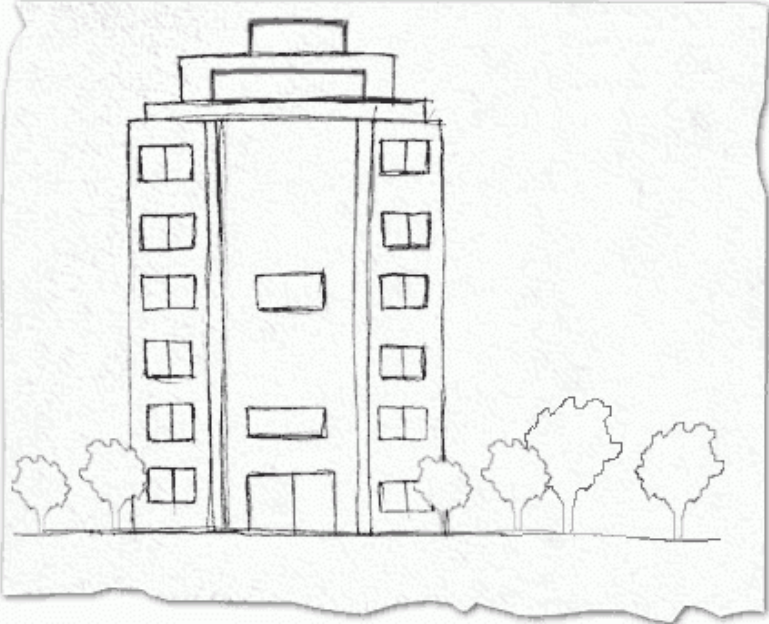

□ નીચેની જગ્યાઓ તમારા ઘરથી કેટલી દૂર છે ?

	ચાલતા સમય (મિનિટ)	અંતર (કિમી)
બસ-સ્ટોપ	૫ મિનિટ	અડધો કિલોમીટર
શાળા	૯૦ મિનિટ	સાત કિલોમીટર
બજાર	૫ મિનિટ	અડધો કિલોમીટર
પોસ્ટ-ઓફિસ	10 મિનિટ	એક કિલોમીટર
હોસ્પિટલ	50 મિનિટ	૬ કિલોમીટર

□ તમારા વિસ્તારના જુદા જુદા પ્રકારના મકાનોના ચિત્રો તમારી નોટબૂકમાં દોરો.

એક નવી ચિંતા

મામાએ કહ્યું કે તે મને આખું અમદાવાદ જોવા લઈ જવા માંગે છે. અહીં આસપાસ બાળકો રિવરફ્રન્ટ વિશે ખૂબ જ વાતો કરે છે. તેઓ કહે છે ત્યાં મોટા-મોટા કલાકારો, નેતાઓ અને ખેલાડીઓ પણ આવે છે. જો હું ત્યાં જાઉં અને હું કદાચ તેમને જાઉં તો !

આ દિવસોમાં મામા ખૂબ જ ચિંતામાં છે. હું તેમને મને રિવરફ્રન્ટ લઈ જવા કહી શકું નહિ. છેલ્લા અઠવાડિયે કેટલાક લોકો નોટિસ લાવ્યા કે ત્યાંના લોકોએ તે જગ્યા છોડી દેવી પડશે.

આ જગ્યા સરકારી હોવાથી ખાલી કરવાની છે. મામા કહે છે કે છેલ્લા દસ વર્ષમાં આવી ત્રીજી નોટિસ આપવામાં આવી છે. ત્યાં જે લોકો રહે છે, તેમને ઘર માટે બીજા સ્થળે જગ્યા આપવામાં આવશે. પરંતુ તે થોડે દૂર છે. મામાને આટલે દૂરથી કામની જગ્યાએ જવા માટે વધારે સમય અને નાણાં જશે. મામીને બીજા કામની શોધ કરવી પડશે. હું પણ મારી માતાને મળવા કેવી રીતે જઈશ ? હજી સુધી મારી માતા પૂર્ણ રીતે સાજો થઈ નથી.

❖ ઘર છોડી બીજે જવાના કારણો

- ✓ ઘરના કોઈ સભ્યને નવી નોકરી મળવાથી કે નોકરીમાં બદલી થવાથી બીજા ઘરે રહેવા જવું પડે છે.
- ✓ કુટુંબમાં આર્થિક સધ્ધરતા વધતાં વધારે સગવડતા વાળા નવા ઘરે રહેવા જવાનું થવાથી.

❖ જે લોકો પોતાની મરજીથી એક ઘર છોડી બીજા ઘરે રહેવા જાય છે તેમને બહુ તકલીફ નથી પડતી પરંતુ જેમને પોતાનું ઘર છોડી ને બીજા ઘરે રહેવા જવાની ફરજ પડે છે તેમને ઘણી બધી મુશ્કેલીઓનો સામનો કરવો પડે છે. કામ કરવા માટે હવે તેમણે વધારે સમય અને વધારે પૈસા ખર્ચવા પડશે.

❖ તમારી નોટબુકમાં લખો :

❑ મામાએ તેમનું ઘર કેમ બદલવાનું છે ?

✓ મામા જે જગ્યાએ રહે છે તે સરકારી જમીન છે. સરકાર દ્વારા જગ્યા ખાલી કરવાની નોટિસ મળી હોવાથી મામાએ તેમનું ઘર બદલવાનું છે.

❑ તમે તમારા ઘરેથી સ્થળાંતર કર્યું છે ? જો હા, તો તમારે સ્થળાંતર કેમ કરવું પડ્યું ?

✓ હા, મેં એક વાર સ્થળાંતર કર્યું છે. અમે નવા વિસ્તારમાં એક મકાન લીધું હતું એટલા માટે.

❑ શું તમારા કુટુંબમાં સભ્યોએ કામ માટે દૂર જવું પડે છે ? તેઓ ક્યાં જાય છે ? તેમણે કેટલે દૂર જવાનું હોય છે ?

✓ મારા પિતાજી ની ઓફિસ ખુબજ દૂર છે. તેમની ઓફિસ અમારા ઘરથી 25 કિલોમીટર દૂર છે.

ચર્ચા કરો :

❑ ત્યાં હોટલ બનવાની છે તેના કારણે મામા અને બીજા બધાંએ સ્થળાંતર કરવું પડશે એ સારું છે ?

✓ ના, ત્યાં હોટલ બનાવવા માટે એટલા બધા લોકોને સ્થળાંતર કરાવવું એ સારી બાબત ના કહેવાય કારણ કે ઘર બદલવાથી તેમને ઘણી બધી મુશ્કેલી પડશે. પરંતુ આપણે પણ એ વાતનું ધ્યાન રાખીને ઘર બનાવવું જોઈએ કે જે જમીન પર આપણે ઘર બનાવીએ છીએ તે આપણા નામ પર રજીસ્ટર હોવી જોઈએ.

❑ તેનાથી કોને ફાયદો થશે ?

✓ આ જમીન પર હોટલ બનાવથી તેનો ફાયદો હોટલના માલિકને થશે.

❑ કોને મુશ્કેલીઓનો સામનો કરવો પડશે ?

✓ તેજલના મામા અને ત્યાં રહેતા ઘણા બધા પરિવારોને મુશ્કેલીઓ નો સામનો કરવો પડશે.

❑ તેજલના મામાની જેમ કોઈ મુશ્કેલી પડી હોય તેવા લોકોને તમે જાણો છો ? વર્ગમાં તેના વિશે વાત કરો.

✓ હા હું ઘણા બધા એવા લોકો ને જાણું છું જેમને તેજલના મામાની જેમ પોતાના ઘર બદલવા પડ્યા હતા. અમારા ઘરની નજીક એક રોડ આવેલો છે. તે રોડ ની બંને બાજુ ઘણી બધી ઝૂપડપટ્ટીમાં લોકો રહેતા હતા પરંતુ રોડ પહોળો થવાના કારણે તેમને પોતાના ઘર છોડી ને બીજી જગ્યાએ રહેવા જવું પડ્યું હતું.

THANKS

FOR WATCHING

